



Redd Barna

Trude Sveen
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Vår ref. #/214767
Deres ref. 201200235

Oslo, 16. mai 2012

Høringsuttalelse om forslag om midlertidig lov om etablering av foreldreskap for barn i Norge født av surrogatmor i utlandet

Det vises til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev datert 29. mars 2012 om forslag om midlertidig lov om etablering av foreldreskap for barn i Norge født av surrogatmor i utlandet.

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for å styrke kunnskap og samfunnsstrukturer for gjennomføring og overvåking av barns rettigheter i medhold av FNs barnekonvensjon. Norgesprogrammet i Redd Barna arbeider for styrking av barns rettigheter i Norge, og overvåker brudd på barnrettighetene med spesielt fokus på sårbare grupper barn.

Redd Barna er glade for at departementet ønsker å komme i møte de utfordringer som oppstår i Norge ved at barn født av surrogatmor i utlandet har sosiale foreldre uten at disse også anerkjennes som deres juridiske foreldre. Vi er fornøyd med at det gjennom midlertidig lovgivning kan sikres at barn født av surrogatmor kan få etablert juridiske bånd til sine omsorgspersoner, slik at disse barnas juridiske status er klar og deres rett til foreldre er oppfylgt (jf. barnekonvensjonen artikkel 7). Vi imøteser ny permanent lovgivning på grunnlag av en bredere utredning om surrogati.

Redd Barna har tidligere støttet midlertidig forskrift om anerkjennelse av farskap fastsatt i utlandet for barn født av surrogatmor i utlandet (høringssvar d.d. 16. februar 2012). Vi støtter også dette forslaget om midlertidig lov om etablering av foreldreskap for barn i Norge født av surrogatmor i utlandet med mål om å sikre juridiske bånd til en eller begge av barnets omsorgspersoner der den juridiske forelder er død eller der partene har flyttet fra hverandre. Barna har ingen innflytelse på omstendighetene rundt sin tilblivelse og foreldres valg i disse sakene. Barn som allerede bor i Norge, og dermed er omfattet av barneloven, må på en enkel måte få anledning til å etablere juridisk foreldreskap til sine omsorgspersoner. Det offentlige legger på denne måten til rette for at barn bosatt i Norge sikres juridiske foreldre der dette er mulig og i tråd med barnekonvensjonen.

Formålet med den midlertidige loven er midlertidig adgang **av hensyn til barnets beste** til å etablere foreldreskap for barn i Norge som er født av surrogatmor i utlandet der det ikke kan skje etter barneloven og/eller adopsjonsloven (jf. lovforslag § 1). I følge høringsnotatet kan denne adgangen anvendes på saker der juridisk fars *tidligere* ektefelle, registrerte partner eller samboer



ønsker å bli forelder til barnet i de tilfellene juridisk far er død eller etter skilsmisse eller samlivsbrudd, selv om far med foreldreskap ikke samtykker Ved etablering av foreldreskap får barnet samme rettsstilling til dem begge som om det var deres fellesbarn.

Det som i all hovedsak vil bli det avgjørende i sakene som faller under den midlertidige loven vil i følge departementet være barnets tilknytning til den omsorgspersonen som har vært tilstede fra fødselen av og barnets behov for juridisk tilhørighet. I følge departementet legger forslaget *”en kraftig føring for vurderingen av barnets beste, i det det forutsetter at adopsjon kan gjennomføres uten samtykke fra juridisk forelder, og dermed mot dennes vilje”* og at dette betyr at *”også ved en sterk konflikt mellom juridisk forelder og tidligere partner, etablering av foreldreskap kan gjennomføres”*. Departementet legger til grunn at etablering av foreldreskap normalt vil være til barnets beste der omsorgspersonen sammen med juridisk far har inngått avtale med surrogatmor og har deltatt i barnets liv fra fødselen av. Forslaget tilsidesetter dermed adopsjonsloven § 5a om at (stebarns)adopsjon ikke er mulig uten samtykke fra den andre ektefelle eller registrerte parter, og hvor samboere ikke har mulighet å adoptere i det hele tatt.

Vi er glade for at departementet ønsker en kraftig føring for vurdering av barnets beste i disse tilfellene. Departementet mener at etablering av foreldreskap normalt vil være til barnets beste der omsorgspersonen sammen med juridisk far har inngått avtale med surrogatmor og har deltatt i barnets liv fra fødselen av. Vi deler departementets vurdering på dette punktet og er positive til at tidligere partnere på denne måte kan etablere juridiske bånd til barnet i etterkant. En slik mulighet setter barnets rett til juridiske foreldre i sentrum.

Redd Barna er likevel betenkt over den delen av forslaget som handler om etablering av foreldreskap for tidlige partnere i de tilfellene de har flyttet fra hverandre og der hvor juridisk far motsetter seg adopsjon og ikke samtykker. Utenlandsk dom med mer, som dokumenterer et felles ønske om å oppfostre barnet, kan tre i stedet for et slikt samtykke. I disse situasjoner hvor *”normal-situasjonen”* ikke er tilstede, blir det særdeles viktig med en individuell vurdering av barnets beste. Det å etablere foreldreskap uten samtykke og mot den ene foreldrenes vilje er i seg selv allerede sterk konfliktfullt. Denne konflikten kan fortsette å forsterke seg etter etablert foreldreskap med alt det innebærer av strid om fast bosted, foreldreansvar, samværsrett med mer. Når tidligere omsorgsforeldre får muligheten å adoptere barnet uten samtykke fra juridisk far og mot fars vilje, havner barnet mellom to stridende foreldre med alle negative konsekvenser dette kan medføre for barnet.

Vi mener at det i disse tilfellene ikke bare skal legge en kraftig føring på barnets beste, men at barnets beste skal være det eneste sentrale utgangspunktet. Vi understreker at barnets beste skal være et overordnet prinsipp (jf. barnekonvensjonen artikkel 3 og adopsjonsloven § 2). Det handler i disse tilfellene ikke om foreldres rett å knytte juridiske bånd til barnet, men om barnets rett å knytte juridiske bånd til foreldre. Det er for Redd Barna et stort spørsmål om det vil være til barnets beste når foreldreskap kan etableres selv om det er sterk konflikt mellom tidligere partnere, og juridisk far ikke samtykker i adopsjon, og om det bør åpnes for en slik mulighet. Vi er likevel under tvil kommet fram til at det bør åpnes for en slik ordning, men det er viktig å være klar over at denne foreldrerettigheten kan bli svært begrenset der partene ikke kan samarbeide om f. eks. samvær på en slik måte at det er til barnets beste.

I sammenheng med en nøye vurdering av barnets beste i disse tilfellene ønsker vi derfor å understreke at barn i følge barnekonvensjonen artikkel 12 har rett til å uttale seg i alle saker som angår dem. Også etter adopsjonsloven skal et barn gis anledning til å uttale seg og barnet skal informeres før det tas avgjørelse om adopsjonsbevilling skal gis (jf. adopsjonsloven § 6 første ledd). Videre kan barn som har fylt 12 år, ikke adopteres uten eget samtykke (jf. adopsjonsloven § 6 andre ledd). Særlige i disse tilfellene hvor tidligere omsorgsforeldre kan adoptere barnet uten samtykke fra juridisk far og mot dennes vilje, og hvor det kan foreligge sterke konflikter, blir det ekstra viktig



Redd Barna

at barnet får muligheten å uttale seg. En kan ikke komme fram til barnets beste uten at barnet selv har fått muligheten å komme med sine synspunkter om saken.


Redd Barna mener derfor at det er særlig viktig at barnets rett til å bli informert og hørt, og barnets samtykkerett etter har fylt 12 år, får en egen bestemmelse i den midlertidige loven, og ikke bare som en henvisning til adopsjonsloven som gjelder om ikke annet følger av det nye lovforslaget (ny lovforslag § 2 femte ledd). Vi mener at, i likhet med barnets beste, så må barnets rett til å bli hørt synliggjøres i selve loven.

Det foreslås videre at Regionene i Barne-, ungdoms- og familietaten gis vedtakskompetanse i saken etter den midlertidige loven og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet blir klageinstans over regionenes vedtak. Redd Barna etterlyser klarhet og informasjon om på hvilken måte departementet har tenkt at barna skal informeres og høres av BUFETAT, på hvilken måte samtykke blir innhentet av barn som har fult 12 år, og hvem skal vurdere barnets beste i disse sakene, slik at barnets deltakelse blir garantert og barnets beste ivaretatt.

Med vennlig hilsen
Redd Barna



Janne Olise Raanes
Leder Norgesprogrammet



Sanne Hofman
Rettighetsrådgiver

